

**Sprawozdanie z II Kongresu Historyków
Wsi i Ruchu Ludowego „Dzieje i przyszłość”
Lublin 8 - 10 września 2000 roku**

W 1995 roku w związku z obchodami stulecia ruchu ludowego, zorganizowano w Rzeszowie I Kongres Historyków Wsi i Ruchu Ludowego. Uczestnicy Kongresu poparli ideę organizowania podobnych spotkań co pięć lat, w celu podsumowania osiągnięć naukowych historyków wsi z całego kraju, jak również wypracowywania nowych zadań i zainteresowań badawczych. Taki też cel przyświecał organizatorom II Kongresu, który odbył się w dniach 8 - 10 września 2000 roku w Lublinie, pod hasłem „Dzieje i przyszłość”. Spotkanie zorganizowano staraniem Wydziału Politologii UMCS, Ludowego Towarzystwa Naukowo - Kulturalnego i Zakładu Historii Ruchu Ludowego. Poza gospodarzami w obradach wzięli udział przedstawiciele ośrodków uniwersyteckich w: Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Szczecinie, Gdańsku, Łodzi, Olsztynie. Wśród referentów i gości Kongresu byli też pracownicy PAN w Warszawie, Akademii Podlaskiej w Siedlcach oraz Wyższych Szkół Pedagogicznych: Krakowa, Bydgoszczy, Rzeszowa, Słupska, Kielc, Zielonej Góry, Częstochowy. Referaty wygłosili też pracownicy Politechniki w Lublinie, Wrocławiu, Białymstoku, Rzeszowie, Wojskowej Akademii Technicznej oraz Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Wśród uczestników Kongresu obecni też byli przedstawiciele Akademii Ekonomicznych w Krakowie i Warszawie oraz pracownicy archiwów, muzeów, a także innych ośrodków badawczych np. Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” i Ludowego Ośrodka Badania Opinii.

Otwarcia obrad Kongresu dokonał przewodniczący Komitetu Organizacyjnego - prof. dr hab. Jan Jachymek, który przedstawił gości Kongresu, wśród których byli m.in. przedstawiciele władz miasta i województwa lubelskiego, władze Uczelni i Wydziału, działacze ruchu ludowego. Gościem Kongresu był także Jarosław Kalinowski - prezes Polskiego Stronnictwa Ludowego. W swoim wystąpieniu życzył on uczestnikom spotkania owocnych i twórczych obrad, podkreślając ich znaczenie dla poznania przeszłości i określenia przyszłości polskiej wsi.

Po zakończeniu części oficjalnej, uczestnicy Kongresu podczas obrad plenarnych wysłuchali referatów wygłoszonych przez Profesorów: Józefa Ryszarda Szaflika, Jana Jachymka, Bronisława Gołębiowskiego i Władysława Szymańskiego. Autorzy referatów, zgodnie z hasłem Kongresu „Dzieje i Przyszłość”, poświęcili swoje wystąpienia z jednej strony historii wsi, chłopów i ruchu ludowego, a z drugiej strony przyszłości rolników, którą upatrywali w awansie społeczno - kulturalnym wsi i jej roli w procesach integracji z Unią Europejską.

Ze względu na liczbę referatów, ich różnorodności i interdyscyplinarny charakter obrady Kongresu odbywały się w następujących sekcjach i podsekcjach:

- Sekcja nr 1: Od zaborów do okupacji;
 - Podsekcja nr 1 - A - okres zaborów;
 - Podsekcja nr 1 - B - Druga Rzeczpospolita.

Przewodniczącymi Sekcji nr 1 byli: prof. dr hab. Kazimierz Przybysz i dr Arkadiusz Kołodziejczyk. Obrady w tej Sekcji prowadzili Profesorowie: K. Przybysz, Krzysztof Dunin - Wąsowicz, Albin Koprukowniak i Jan Molenda.

- Sekcja nr 2: Polska Ludowa (1944/1945 - 1989);
 - Podsekcja nr 2 - A - Gospodarka;
 - Podsekcja nr 2 - B - Myśl polityczna;
 - Podsekcja nr 2 - C - Oświata i kultura.

Przewodniczącymi Sekcji nr 2 byli: prof. dr hab. Stefan J. Pastuszka oraz prof. dr hab. Romuald Turkowski.

- Sekcja nr 3 - Przebudowa i przyszłość.

Przewodniczącymi Sekcji nr 3 byli: prof. dr hab. Jan Zalewa i dr Kazimierz Baścik.

Referaty wygłoszone w Sekcji nr 1 dotyczyły problematyki szeroko pojmowanego ruchu ludowego - jego miejsca i roli na mapie politycznej ziem polskich w XIX i XX stuleciu (do czasów II wojny światowej i okupacji). Wiele uwagi poświęcono także zagadnieniom gospodarczym, oświatowym i kulturalnym wsi, przedstawiano sylwetki znanych działaczy chłopskich oraz wzajemne relacje ziemian i chłopów. W tym ostatnim zagadnieniu postulowano konieczność odejścia od stereotypowych sądów i opinii, na rzecz bliższego poznania działalności polskiego ziemiaństwa. Wśród spraw poruszanych w referatach znalazły się też problemy związane z religijnością wsi i Kościołem katolickim. Referaty, poza historykami wygłosili też etnologowie, archiwiści, bankowcy i działacze wiejskiej spółdzielczości.

Uczestnicy obrad Kongresu zgromadzeni w Sekcji nr 2 zajmowali się podobną problematyką, jak w Sekcji nr 1, ale dotyczącą okresu Polski Ludowej (do 1989 r.). Wiele uwagi poświęcono polityce państwa wobec wsi i chłopów, kolektywizacji wsi oraz zagadnieniom ruchu ludowego. Autorzy referatów poruszali m.in. sprawy dotyczące wzajemnych relacji ZSL i PZPR, prześladowań ludowców przez Urząd Bezpieczeństwa, udziału chłopów w powojennej konspiracji niepodległościowej.

Referaty wygłoszone w Sekcji nr 3 poświęcone były głównie współczesności wsi. Autorzy skupili uwagę na sprawach transformacji ustrojowej i eko-

onomicznej kraju, podkreślając ich wpływ na życie wsi. Zajmowano się rolą rolnictwa w życiu ekonomicznym kraju, zarządzaniem i finansami gminy, rolą banków oraz zagranicznych inwestycji w unowocześnianiu i przekształcaniu polskiej wsi. Wiele miejsca zajęły sprawy awansu społecznego chłopów, rozwoju oświaty i służby zdrowia. Referenci zwracając uwagę na trudności jakie obecnie przeżywają mieszkańcy wsi, postulowali konieczność zmian w świadomości rolników i przygotowania ich do integracji z Unią Europejską. Część wystąpień poświęcona była problemom i wyzwaniom, przed którymi stanął obecnie ruch ludowy.

W czasie podsumowania obrad i zamknięcia Kongresu, przewodniczący poszczególnych Sekcji przedstawili sprawozdania z ich prac, podkreślając interdyscyplinarny charakter obrad i ich ogromną różnorodność tematyczną. Następnie głos zabrał kierownik Zakładu Historii Ruchu Ludowego dr Janusz Gmitruk. W swoim wystąpieniu przedstawił działalność i plany badawcze Zakładu, postulując możliwość szerszego niż dotychczas wykorzystania zbiorów archiwalnych i prasy znajdujących się w posiadaniu Zakładu. Zachęcał do zgłaszania publikacji w „Rocznikach Dziejów Wsi i Ruchu Ludowego” oraz w „Roczniku Historycznym Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego”. Kończąc swoją wypowiedź, dr J. Gmitruk podziękował uczestnikom obrad i władzom Uniwersytetu im. Marii Curie - Skłodowskiej za gościnność i trud organizacyjny.

Na zakończenie obrad głos zabrał przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Kongresu - prof. dr hab. Jan Jachymek. Podziękował on wszystkim referentom, którzy wygłosili około 170 referatów, za ogromny trud i zaangażowanie. Złożył też podziękowanie Profesorowi Józefowi Ryszardowi Szaflikowi - prezesowi Zarządu Głównego Ludowego Towarzystwa Naukowego, władzom lubelskiej uczelni i wszystkim współorganizatorom spotkania, w tym także drowi Waldemarowi Paruchowi - sekretarzowi Kongresu. Zamykając obrady, Profesor J. Jachymek zwrócił uwagę na przesłanie Kongresu zgodnie, z którym przeszłość i doświadczenia wynikające z historii mogą być drogowskazami współczesności i prowadzić polską wieś ku przyszłości.

Uczestnicy Kongresu przyjęli i poparli apel dotyczący propagowania idei ekohumanizmu - wyzwania współczesności.

Maria Kostrzevska